

Mo Yan. Yngel. Översättning från kinesiska: Anna Gustafsson Chen. Bokförlaget Tranan.

Den som vill styra över människors liv, gör det kanske mest effektivast genom att utöva makt över hennes reproduktionsförmåga. Nazityskland utvecklade avelsindustri för ariska barn, i Sverige tvångssteriliserades människor med syfte att upprätthålla folkhälsa och rashygien, katolska kyrkan förvägrar kvinnan alltjämt rätt till preventivmedel och abort, medan Kina genomförde en folkbegränsning där aborten kunde vara påtvingad.

Det är om den sistnämnda händelsen nobelpristagaren Mo Yan berättar i sin roman Yngel. Som så ofta förr uppehåller sig Mo Yan på landsbygden i Kina där han följer människorna från 1950, genom kulturrevolutionen fram till våra dagar. Boken är skriven som en lång redogörelse av "Springpojken" som också har ett annat smeknamn "Grodynglet". Den har formen av ett brev till en japansk författare vars föreläsning han hört och som inspirerat honom att skriva en teaterpjäs om hans faster, Hjärtat Wan, vilken också romanen mynnar ut i. Hjärtat Wan, ofta helt enkelt kallad "Faster", var en gång en uppskattad barnmorska och sedan gynekolog. Hon förlöste bygdens alla kvinnor med framgång. När så hennes man, pilot i flygvapnet, flyr till Taiwan, förändras hon till en dogmatisk och hänsynslös representant för ettbarnspolitiken som infördes under 70-talet. Bland annat orsakar hon Springpojken egen frus död under en mycket sen och påtvingad abort. Hennes förvandling ter sig som ett enormt psykologiskt försvar mot det svek hon blivit utsatt för.

Mo Yan skriver om en ohygglig företeelse i det moderna Kinas historia. Ändå gör han det med värme och humor. Han kan även återge den ambivalens och skuld känsla som trots allt följer Faster. Mo Yan är en mästare i att skildra Kinas utveckling från svältåren på 50 – 60-talet till det moderna överflödet och den internationella position Kina erövat idag. I hans berättelser är kvinnor slagkraftiga och fyllda av handling. Såväl de som strider för partiets ettbarnspolitik, som de som söker undkomma och lura den. Männerna ter sig mer ynkliga och tillbakadragna. Det är en fysiskt närgången roman illustrerad av att byns innevånare alla har namn efter sina framträdande kroppsdelar.

Mo Yan är den författare han är. En sagolikt god berättare. Trots att han befinner sig en annan kultursfär med en historia som till stora delar är okänd för oss, lyfter han människor så att vi kan identifiera oss med dem, förstå dem och ibland dra på munnen till ett igenkännandets leende.

Jakob Carlander